

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XLIV.

Ljubljana, 1930.

Št. 11.—12.

Preizkus sodnih odločb v kazenskem postopanju.

Dr. Pajnič Edvard.

Konec.

V r o č b e.²⁸ Paziti je treba na to, da se vsaka vročitev odločbe, glede katere teče rok za pravno sredstvo ali za ugovor zoper obtožnico od trenutka vročitve, vroči obdolžencu, zasebnemu ali subsidiarnemu tožilcu, zasebnemu udeležencu o s e b n o ali pa pravtako njegovemu zastopniku, ki ga je odredil (§ 82., odst. II. in III. k. p.). Rabiti je treba v takih primerih vsikdar modre povratnice (§ 81. k. p.), kar se v poslovanju često opusti, dasi večinoma radi nepravilnosti vročb ne nastanejo kvarne posledice za prizadete osebe.

Po povratnici je čas vročitve posvedočen in stvar sodne pisarnice je, da ima odslej iztek roka v razvidnosti.²⁹

V rok se ne računa ona ura ali oni dan, od katere ali od katerega bi se moral rok začeti; kot prva ura ali prvi dan se mogoče računa šele sledeča ura ali sledeči dan (kakor je pač rok določen po urah³⁰ ali po dnevih) (§ 87. k. p.). Dejanje je v kazenski pravdi (priglasitev pravnega sredstva ali po priglasitvi vložitev posebne obrazložitve) izvršeno pravočasno, če je podvzeto pred iztekom roka. Ni treba, da bi pred iztekom roka tudi že dospel dotična priglasitev ali obrazložitev sodišču prve stopnje, ki je izdalo pobijano odločbo, kakor že povedano, zadošča (§ 86., odst. II. k. p.), da se izroči za prejem upravičeni sodni osebi (tudi izven uradnih ur — § 100. ur. o. v. r. z. k. s.) ali na preda p o š t i in sicer priporočeno. Ugotovitev predaje na pošto je torej

²⁸ Prim. §§ 98 in 90 zak. o kr. red. sodišč.

²⁹ Glej §§ 26 in nasl. ur. o. p. r. z. k. s. in § 60 ur. o. p. r. z. drž. tož. (Koledar — »ročišnik« — »Krč«).

³⁰ Glej opazko št. 25 zgoraj.

zelo važna, vodilec kaz. vpisnika naj napravi na vlogi sami beležko o tem dejstvu. Zato naj se, ko dojde dotična vloga na sodišče, shrani in priloži spisu o m o t s postnimi žigi o izročitvi in o oddaji pošne pošiljke. Po potrebi (omot je n. pr. nečitljiv) se mora po sodišču, ki je izdalo pobijano odločbo, ugotoviti s povprašanjem pristojnega pošnega oblastva dan predaje priporočene pošiljke na pošto. Tako je treba postopati še preden se predlože spisi višjemu sodišču (§ 30. ur. o. p. r. z. k. s.). Če je poslednji dan roka nedelja ali državni praznik ali dan, ko sodišče ne uraduje,³¹ izteče rok s pretekom prvega prihodnjega delavnika (§ 87., odst. III. k. p.)

Postavitev v prejšnji stan zoper zamudo roka za priziv ali za revizijo. Če zamudi pritožilec rok za prigrasitev pravnega sredstva, mu to le v izjemnih primerih ne more škodovati. Postavitev v prejšnji stan je po § 326., odst. II. k. p. mogoča zgolj pri zamudi roka za prigrasitev priziva ali revizije po obdolžencu. Mora pa obdolženec zaprositi zato v treh dneh, ko so odpravljene zapreke, zamude, o katerih mora verjetno izkazati,³² da so bile zanj in za njegovega branilca nepremagljive. Vrh tega mora zaeno prigrasiti ter obrazložiti pravno sredstvo priziva ali revizije. Vložiti mora obdolženec svojo prošnjo te vrste pri sodišču, čigar sodba se pobija in jo to sodišče s pravnim sredstvom vred vroči tožilcu, da morda poda izjavo in nasprotno razloge v roku osmih dni. Po dohodu izjave ali nasprotnih razlogov ali po izteku osem dnevnega roka se predloži prošnja z vsemi spisi onemu višjemu sodišču, ki je za odločitev o dotičnem zamujenem pravnem sredstvu pristojno.

Višje sodišče odloči najprej o prošnji za postavitev v prejšnji stan, nato pa še meritorno o pravnem sredstvu samem.³³ Omenili smo že zgoraj, da taka prošnja nima na

³¹ Glej zakon o praznikih v smislu sodnega postopnika in ostalih zakonskih predpisov izvzemši menični zakon in zakon o čeku z dne 27. sept. 1929., Služ. Nov. 5. okt. 1929., št. 233/XCVI z uredbo, izdano na osnovi § 6 zakona o praznikih z dne 4. febr. 1930., Služ. Nov. 7. febr. 1930., št. 29/X. Sicer uradovanje na sodiščih nikdar povsem ne prestane. Po §§ 2 in nasl. uredbe o praznikih se izvrše dela, ki ne trpe odlaganja, tudi v nedeljo in o praznikih. Posebno je v § 3 ur. o praznikih opozorjeno na vse tiskovne kazenske stvari. Prim. tudi § 92 zak. o ured. rednih sodišč.

³² Pogoji za postavitev v prejšnji stan radi izostanka pri razpravi, po kateri je bila izročena sodba, morajo biti točno d o k a z a n i — § 391 k. p. —. Prav to velja za obnovo po § 361, odst. II. k. p.

³³ Stroškovni izrek — § 312, odst. II. k. p.

sebi zadržne moči (§ 326., odst. V. k. p.). O prošnji za postavitev v prejšnji stan radi izteka roka za priglasitev pravnih sredstev priziva in revizije govorimo že na tem mestu, ker treba poudarjati, da je ta prošnja omejena le na zamudo rokov za pravkar imenovane vrste pravnih sredstev zoper sodbe.

Pri sodbah sodnika poedinca, izrečenih v obdolženčevi odsotnosti, pride v poštev le zamuda roka glede tu vzporedno dopuščenega priziva (§ 391. k. p.), ne pa tudi zamuda roka glede tukaj mogoče prošnje (povsem drugega značaja) za postavitev v prejšnji stan. Za to prošnjo nikakor niso upravičene obdolžencu blizu stoječe osebe, imenovane v § 324., odst. IV. k. p. Končno pod nobenim pogojem ugodnost prošnje po § 326., odst. II. k. p. ne gre tožilcu, ki je tu že po občnih načelih našega kazenskega postopnika obdolžencu vidno zapostavljen.³⁴ Odveč bi bila v zakonu posebna določba (§ 326., odst. IV. k. p.), da ni dopustno nadaljnje pravno sredstvo zoper ugoditev prošnji za postavitev v prejšnji stan, kajti višje sodišče kot zadnja stopnja takoj nato preide v meritorno rešitev pravnega sredstva (priziva ali revizije) samega.

Oblika priglasitve in obrazložitve pravnega sredstva ni za uspeh merodavna, odločuje vsebina in zlasti ne škoduje, če je pravno sredstvo pogrešno nazvano (§ 325, odst. II. k. p.). Seveda mora biti vsaj razvidno, katera odločba in koliko se pobija. Potrebno je, da so pri določnih pravnih sredstvih navedene točke sodbe, ki jih hoče pritožilec pobijati (§§ 332, odst. I. in 333, odst. IV., 334 k. p.). Pri pobijanju sodbe je potrebno, da so navedene kršitve zakona jasno in ločeno ter činjenice, ki vsebujejo pomanjkljivosti postopanja (§§ 340, 341 toč. 2. k. p.) ali poleg pobijanih točk sodbe morda tudi še kršitve zakona (§§ 392, 398, odst. I. k. p.). Sicer se sme vsako pravno sredstvo priglasiti ali vložiti ustno na zapisnik ali pa pismeno. Le za pismeno revizijo, ki jo ni priglasil državni tožilec, je potreben podpis upravičenega branilca (§§ 325, odst. II., 341, toč. 3 k. p.), torej pravnega zastopnika s kvalifikacijo po § 58 k. p. Po naravi dejanskih razmer včasih priglasitev pravnega sredstva — tako ugovora zaprtega obdolženca zoper obtožnico — ni drugače mogoča kakor na zapisnik. V več primerih je treba ločiti med priglasitvijo in obraz-

³⁴ Prim §§ 364 in 462 st. k. p. r., po katerem je bila prošnja za postavitev v prejšnji stan zoper iztek rokov za priglasenje pravnih sredstev glede sodbe dopuščena objektivno v širšem obsegu.

ložbo pravnega sredstva. To velja glede pravkar omenjene prigrasitve ugovora zoper obtožnico, ki jej utegne slediti njegova obrazložba (§ 204, odst. III. k. p.). Prigrasitev in obrazložba z a e n o sta potrebna pri pritožbah (§ 330, odst. I. k. p.). Tudi pri prizivih in revizijah mora biti tu in tam po dejanskih in procesnih razmerah dotične pravde nujno zvezana s prigrasitvijo že obrazložitev.³⁵

Sodišča v kazenskem postopanju o pravnih sredstvih ter sorodnih primerih.

Poslovanje o priglašnem pravnem sredstvu pri sodišču prve stopnje (§§ 325 odst. I., 330 odst. I., 339 odst. I. k. p. r.) je po kakovosti pravnega sredstva različno. O tem bo še pozneje podrobneje razpravljano. Vobče je reči, da mora to sodišče pri vseh pravnih sredstvih, ki so bila pri njem priglašena, ugotoviti uradoma, ali je bila pobijana odločba pravilno priobčena (z razglasitvijo) ali vročena. Pri pismenih revizijah je gledati tudi še na gori omenjeno oblikovno pravilnost (§§ 325 odst. I., 341 toč. 3 k. p.). Okrožno sodišče odredi po priglašnem prizivu (§ 332 k. p.) in po pravočasno priglašeni reviziji redoma, da se vroči prepis pobijane sodbe (§§ 333 odst. I., 339 odst. I. k. p.) pritožilcu. Prav to se zgodi, ko je priglašen priziv zoper sodbe, izrečene po sodniku poedincu sreskega ali okrožnega sodišča, če je bil tak prepis zahtevan (§ 394 odst. IV. k. p.). Če je morda došla pravočasna obrazložitev pravnega sredstva (revizije — priziva), jo je treba priobčiti nasprotni stranki, da morda poda zoper obrazložitev protirazloge. Po podanih protirazlogih ali po brezuspešnem izteku roka za njih izročitev, pošlje sodišče prve stopnje vse spise (seveda s pobijano odločbo — sodbo — in dotičnim pravnim sredstvom) sodišču, pristojnemu za odločbo o pravnem sredstvu. (§§ 333 odst. V., 343 odst. III., 396 odst. I. k. p.). Le pri reviziji (§ 341 št. 1—3 k. p.) in pri prizivu zoper sodbe sodnikov poedincev (§ 395 odst. III. k. p.) sme že sodišče prve stopnje zavrniti pravno sredstvo iz razlogov, navedenih v cit. zak. določbah. V vseh drugih primerih, zlasti pri pritožbah (§§ 330 odst. II., 331 odst. III. 2. stav. k. p.) ter prizivih zoper sodbe okrožnega kot zbornega sodišča (§§ 333 odst. V. in 334 odst. I. k. p.) predloži spise sodišče prve stopnje neposredno višjemu sodišču, najsi je tudi povsem jasno, da treba dotično pravno sredstvo, n. pr. ker je zakasnelo, zavrniti.

Ko premotrujemo poslovanje sodišč, ki naj odločujejo o pravnih sredstvih v kazenskem postopanju,

³⁵ §§ 326 odst. II. toč. 3, 391 odst. IV., 394 odst. II., 409 k. p.

panju, zbode v oči, da so po kazenskem postopniku, od 1. januarja 1930 veljavnem, zelo pomnoženi primeri, ko o podanem pravnem sredstvu odloča ali preizkusi lastno odločbo brez uporabljenega pravnega sredstva isto sodišče, ki je storilo pobijano ali sploh prejšnjo odločbo. Včasih posluje isto sodišče na tak način v drugačni sestavi (prvič kot sodnik poedinec, drugič v senatu), drugikrat pa prav tako oblikovano (§ 29 k. p.) kakor pri prejšnji odločbi, ki jo je preizkusiti. Poznani so tudi v kazenskem postopanju primeri, da more v danih pogojih ugoditi pritožbi isti sodnik, zoper čigar naredbo se pritožba obrača (§ 330 odst. II. k. p.) Smatra se pritožba tu kot nekakšna opozoritev ali bolje rečeno kot prošnja ali predlog. Na opisani način je prepuščena odločitev s preizkusom prejšnje odločbe vprav istemu sodišču zlasti v primerih §§ 11 toč. I., 238, 331 odst. I., 391, 359 do 371, 411 k. p.³⁶

Okrožna kot zborna sodišča odločajo kot sodišča druge stopnje (§ 11 toč. 3. k. p.) o prizivih zoper sodbe ter o pritožbah zoper naredbe in rešitve sreskih sodišč. Tu odločajo okrožna kot zborna sodišča končno (§§ 410 odst. I. in 12 toč. 1. in 3. k. p.). Zanimivo je, da utegnejo v teku prizivnega postopanja nastopati okrožna sodišča (morda po dopolnitvi senata) kot zborna sodišča prve stopnje (§§ 407 odst. II. in 410 odst. IV. k. p.). Okrožna kot zborna sodišča druge stopnje tvorijo stalne senate³⁷ za odločbe o pritožbah in prizivih za mlajše maloletnike (§ 447 odst. II. k. p.). Glede poslovanja o pravnih sredstvih, ki jih rešuje okrožno kot zborna sodišča, vsebuje uredba o poslovnem redu za kaz. sodišča v §§ 197 do 200 ur. o p. r. z. k. s. podrobne predpise, zlasti kar se tiče vpisnikov.³⁸

³⁶ § 238 k. p.: rešitev pritožbe zoper kaznitev priče ali izvedenca radi neopravičenega izostanka od glavne razprave.

§§ 11 toč. 1 in 331 odst. I. k. p. pritožbe zoper odločbe in odredbe preiskovalnega sodnika ter siceršen preizkus njegovih odredb (§ 14 odst. II ur. o. p. r. 7. k. s.).

§ 391 k. p. rešitev obdolženčeve prošnje za postavitev v prejšnji stan v opravičbo izostanka pri razpravi, pri kateri se je izrekla zamudna sodba.

§§ 359—371, 411 k. p.: obnova kazenskega postopanja.

§ 360 k. p. ima v mislih primere, v katerih utegne sresko sodišče svojo, že pravomočno sodbo predruščiti.

³⁷ § 19 Zak. o ured. red. sod.

³⁸ § 197 Ur....: »Kv« — rešitve senata glede naredb in rešitev preiskovalnega sodnika. — § 198 Ur....: »Kž« — pritožbe zoper rešitve in naredbe sreskih sodišč. — § 199 Ur....: »Kpr« — prizivi zoper sodbe

Apelacijska sodišča odločajo v kazenskih stvareh (§ 12 št. 1.—4. k. p.) v pretežni meri kot sodišča druge in torej tudi zadnje stopnje, če že gre za rešitev pritožb zoper naredbe in rešitve okrožnih sodišč (§§ 331 odst. II., 328 odst. III. k. p.) ali za odločitve o prizivih glede sodb okrožnih sodišč (§§ 333 odst. V., 334 odst. VI., 396 odst. II. in 410 odst. I. k. p.). Prav to velja glede pravnih sredstev zoper odločbe prve stopnje po določbah zakona o tisku. Apelacijsko sodišče odločuje nadalje o ugovorih zoper obtožnice, vložene pri okrožnih sodiščih³⁹ in deluje tudi kot nadzorovalno oblastvo (§ 12 toč. 4. k. p.), o čemer govorimo še obširneje. Apelacijskemu sodišču je poverjena razen tega odločitev v nekaterih posebno važnih primerih, kjer pa ne gre za pravna sredstva in le tu in tam za posredni preizkus odločb okrožnih sodišč.⁴⁰ O načinu pisarniškega poslovanja pri apelacijskih sodiščih v gorenjih kazenskih stvareh vsebujejo predpise §§ 202 do 207 ur. o p. r. z. k. s.⁴¹

Kasacijsko sodišče⁴² nastopa po § 13 k. p. kot druga in zadnja stopnja glede revizij zoper sodbe okrožnega kot zbornega sodišča, a tudi glede prizivov zoper vprav navedene sodbe, kolikor so združeni z revizijami (§§ 332 in 353 k. p.). V nekaterih primerih pa rešuje kasacijsko sodišče tudi pritožbe. Tu je treba omeniti najprej pritožbo zoper rešitev okrožnega sodišča, s katero je bila revizija zavrnjena po § 341 k. p. Pridržani sta kasacijskemu sodišču v rešitev pritožba zoper dovolitev delegacije (§ 23 odst. III. k. p.) po apelacijskem sodišču in pritožba zoper odločbo okrožnega sodišča, s katero je bil zavrnjen predlog na rehabilitacijo z razveljavo izrečene sodbe (§ 481 odst. IV. k. p.). Kasacijsko sodišče je v posredni zvezi s pravnim sredstvom revizije upravičeno k tako zvani izredni obnovi kazenskega postopanja (§§ 355 nasl. k. p.) in odloča o zahtevku vrhovnega državnega tožilca za zaščito zakona (§§ 41 odst. II., 357, 410 odst. II. k. p.). Tudi kasacijskemu sodišču je prepuščena po našem kazenskem postopniku (§ 13 toč. 3. k. p.) odločitev

sreskih sodišč. K tem vpisnikom je treba v svrhu pregleda voditi še potrebne imenike (§ 200 ur. o p. r. z. k. s.).

³⁹ Glede območja Bosne in Hercegovine prim. čl. 14. uvod. zak. h k. p. in k. z.

⁴⁰ §§ 23 odst. I., 34 odst. I. — IV., 129 odst. III., 213 odst. II., 418, 430 odst. III., 431, 433, 496 odst. I. k. p.

⁴¹ Vpisniki »Kža« (pritožbe), »Kopa« (ugovori zoper obtožnico), »Kpna« (prizivi zoper sodbe okrožnih kot zbornih sodišč), »Kppa« (prizivi zoper sodbe sodnika poedinca pri okrožnih sodiščih).

⁴² Prim. čl. 12 in 13 uvod. zak. h k. z. in k. p.

v nekaterih posebej izrečenih primerih, ki imajo kolikor toliko sličnosti s postopanjem ob priliki uporabljenih pravnih sredstev.⁴³ Poslovno delovanje kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh je urejeno po predpisih §§ 209 do 213 ur. o p. r. z. k. s.⁴⁴

Pravosodnim upravnim oblastem ne gre vobče pravica, da preizkusijo odločbe kazenskih sodišč, a vendar imajo stranke v kazenskih pravnih in še bolj po njih zaključenju v stanju izvršitve kazenskih sodb izdaten interes na zakonitem poslovanju višjih pravosodnih oblasti. V posameznih primerih pa imajo po zakonu dani odločilen vpliv te pravosodne oblasti — predvsem ministrstvo pravde — celo na sodne odločbe in njih izvršitev. V §§ 49, 50 k. p. n. pr. je razmotrivana izključitev in odklonitev državnih tožilcev, predvidena je pritožba zoper državno tožilstvo na višje državno tožilstvo, zoper slednje pa na ministra pravde. Mišljeno je dalje (§ 46 k. p.) na spore o pristojnosti med državnimi tožilci.

Kot vrhovno službeno oblastvo državnih tožilstev odloči ministrstvo pravde morda tudi o tem, če naj vrhovni državni tožilec stavi zahtevek po § 41 k. p. Ministrstvo pravde utegne vplivati v nekaterih primerih, tikajočih se postopanja, celo na poslovanje sodišč s tem, da daje navodila ob nastalih dvomih.⁴⁵ Kazenski postopnik prepušča v važnih, le deloma sodnoupornih vprašanjih odločitev ministru pravde, dočim ima ta pri drugih odločitvah vsaj merodajen vpliv.⁴⁶ Ministru pravde poročajo sodišča o važnih svojih naredbah, tako po zakonu o izvršitvi kazni na prostosti o vsaki prekinitvi kazni na prostosti in prav tako o vsaki prekinitvi izrečenih in izvršenih o čuvalnih odredb.⁴⁷ Sedaj ima edinole minister pravde po §§ 3. in 6. zak. o izv. kaz. na prostosti pravico, da dovoli premembo kraja za izvršitev kazni.⁴⁸ Glede na določbo o centralnem fondu (§ 42. odst. II. k. z.) je ukazano sodiščem (§ 164. ur. o p. r. z. k. s.), da poročajo vsak

⁴³ §§ 19, 26 odst. III., 27, 34 odst. III., 283, 356 odst. III. (§ 126 ur. o p. r. z. k. s.), 469 nasl., 489 odst. II. in 498 odst. I. k. p.

⁴⁴ Vpisniki »Kžk« (pritožbe), »Kre« (revizije), »Kode« (zahtevki po § 469 nasl. k. p.).

⁴⁵ §§ 24, 488 odst. VI. k. p.

⁴⁶ §§ 462, 469, 491 odst. II., 493 odst. III. in 496 k. p.; § 432 k. p.

⁴⁷ Glej §§ 6, 15, 46, 70, 80 zakona o izvršitvi kazni na prostosti. Prim. §§ 21 — 24 ur. o izv. kazni na prostosti. Prim. tudi §§ 21 — 24 ur. o izvrš. očuv. odredb od 13. jan. 1930 Sl. Nov. 23. jan. 1930 št. 3265.

⁴⁸ Prim. § 406 st. k. p. r. (velja le še glede zapornih kazni pri prekrških (istupih)).

mesec ministru pravde o odpremi vplačanih denarnih kazni. O nadzorovalni oblasti ministra pravde še govorimo.⁴⁹

Postopanje ob preizkusu sodnih odločb pri sodiščih, pristojnih za odločitev.

Že zgoraj smo omenili vpisnike, ki jih vodijo sodne pisarne raznih stopenj. Vodilci vpisnikov so pod pretnjo odpustitve iz službe obvezani (§ 99. odst. II. ur. o p. r. z. k. s.), da nobeni stranki⁵⁰ brez pooblastila sodišča (predsednika senata) ne dovoljujejo pregledovanja spisov in vpisnikov. Zelo važne in tajne spise naj hrani pod ključem celo predsednik sam.

Le v izjemnih primerih bolj predhodnega značaja — § 76 k. p. (§§ 344. odst. I. in 397. odst. II. k. p.) — je rešitev (naredba) odvisna od enega sodnika (poročevalca) in predsednika, ki odobri rešitev. Sicer pa odločajo sodišča o pravnih sredstvih in njim sorodnih primerih v sejah, ki niso javne, redko kdaj po ustnih razpravah.

Važne naloge sodnika poročevalca v senatih vobče opisuje § 106. ur. o p. r. z. k. s. Za končno odločitev — naj se li izvrši le v sejah ali po razpravi — je merodavno posvetovanje in glasovanje v senatu (§ 75. k. p.). Senati⁵¹ so sestavljeni iz določenega števila sodnikov, od katerih posluje eden (pri sejah ali razpravah) kot poročevalec in eden kot predsednik. Število sodnikov v senatih je različno po kakovosti pristojnega sodišča, ki odločuje o pravnem sredstvu ali tudi na sličen način brez pravnega sredstva. Pri okrožnih in apelacijskih sodiščih je sestavljen senat pri takih odločbah iz treh sodnikov,⁵² pri kasacijskih sodiščih redoma iz petih sodnikov. V določenih primerih (§ 75. toč. 3. k. p.) je senat kasacijskega sodišča sestavljen iz enajstih sodnikov (plenarna seja).⁵³ Potrebno pa je zakonito, po § 75. k. p. določeno število sodnikov tudi pri odločbah o pravnih sredstvih, dasi

⁴⁹ Prim. §§ 97 nasl. zak. o ured. r. sod.

⁵⁰ Pač pa sodnikom in državnemu tožilcu — § 99 odst. I. ur. o p. r. z. k. s.

⁵¹ Glej § 6 ur. o posl. r. z. k. s. in § 19 zak. o ur. r. s.

⁵² §§ 36, 37, 47 zak. o ur. r. s. Prizivni senat pri okrožnem sodišču (trojica) utegne pod pogoji § 407 odst. II. k. p. poslovati tudi kot sodišče prve stopnje. Ne sme se pa v to svrho dopolniti v senat petorice (§ 278 k. p.).

⁵³ a) Če gre za zahtevek v zaščito zakona (§ 41 k. p.) zoper odločbo kasacijskega sodišča, ne smejo v plenarni seji enajstih sodnikov sodelovati oni, ki so bili udeleženi pri prejšnji odločbi (§ 75 toč. 3 z. stav. k. p.).

b) Glej čl. 13 uvod. zak. h k. p. in k. z.

tu ni vselej neposredne sankcije radi česte neizpodbojnosti izišlih odločb.⁵⁴

Paziti je treba na to, da je izključen vsak sodnik pri višjih sodiščih, ki je v isti stvari pri nižjem sodišču sodeloval kot sodnik, tožilec ali branilec (§ 29. odst. II. k. p.). Tudi glede preiskovalnega sodnika veli § 98. odst. V. k. p., da sme pač se udeležiti posvetovanja, ne pa glasovanja (izrekanja rešitve), kadar odloča senat okrožnega sodišča na pobudo preiskovalnega sodnika o naredbah, tikajočih se preiskave.

Pri sejah je poleg predsednika najvažnejši sodnik poročevalec. Ta si sestavi poročilo po potrebi tako, da njegovo prečitanje popolno pojasni stvar, pri enostavnih stvareh poroča ustno. Iz spisov sečitajo le oni deli, katerih točno besedilo utegne postati za odločitev važno. Sodniki glasovalci s predsednikom imajo seveda pravico in dolžnost, da vplivajo na popolnitev stvarnih pojasnil, ki jih kaže poročilo, celo odgoditi se sme seja v svrhu premostrivanja spisov po posameznih članih senata. Predsednik sme odrediti glede na poročilo in takoj nato po poročevalcu izraženo mnenje pred izvršenim glasovanjem, da se odgodi ali ponovi glasovanje, če se po njegovem naziranju niso upoštevale določne činjenice.

O načinu glasovanja govore §§ 76. — 78. k. p. Kakor že omenjeno, glasuje najprej poročevalec, za njim izjavi svoje mnenje državni tožilec (višji državni tožilec, vrhovni državni tožilec) in nato glasujejo sodniki mlajši po činu pred starejšimi (kar seveda ne pride v poštev v senatih trojice). Slednjič zaključi s svojim glasom predsednik glasovanje. Pri odločitvah v sejah pokaže način glasovanja (razmerje glasov) sejna klavzula z imeni vseh sodnikov. Iz načrta pismene rešitve naj bodo razvidna tudi obrazložena nasprotna mnenja glasovalcev. V enostavnejših in nujnih stvareh se sme glasovati tudi brez seje. Tedaj podpišejo glasovalci poročevalcev izdelek z beležko, če soglašajo z rešitvijo ali ne. — Podrobno predpisujejo §§ 77., 78. k. p., kako je treba postopati pri glasovanju v stvari sami in kako je upoštevati oddane glasove, zlasti tamkaj, kjer se takoj ne pokaže absolutna večina, da se pride do končne odločitve. O tem več pozneje v posebnem delu te razprave. O glavnem poteku rednih in izrednih sej, v katerih se posvetuje in glasuje o več predmetih, je treba sestavljati posebne zapisnike, ki se potem hranijo kot sejni zapisniki časovno urejeni. Glede poslovanja o pravnih sredstvih in tem podobnih predmetih

⁵⁴ §§ 75, 336 št. 2, 338 odst. III., 410 odst. II., 41 odst. II. k. p.

v sejah vsebujejo §§ 107. do 116. ur. o p. r. z. k. s. podrobne predpise, ki dopolnjujejo one kazenskega postopnika (§§ 45. do 78. k. p.).

Glede ustnih razprav pred višjimi sodišči veljajo vobče pravila kakor za glavne razprave na prvi stopnji. Tudi tukaj je treba opozoriti na predpise §§ 117. do 120. ur. o p. r. z. k. s. O tej točki govorimo še pozneje pri razgovoru o poedinih primerih pravnih sredstev.

Sodišča odločujejo v kazenskem postopanju o pravnih sredstvih ali sploh ob preizkusu že izdanih sodnih odločb s tem, da izdajajo n a r e d b e ali r e š i t v e ali pa v stvari sami izrekajo s o d b e. Glede rešitev je treba opomniti, da se vobče nanašajo bolj na formalno stran prvosodnih odločb, dočim se tičejo sodbe o kazenskih pravnih sredstvih — prizivih in revizijah — meritorne strani z odločitvijo v stvari sami.⁵⁵ Za obliko sodnih odločb višjih sodišč veljajo smiselno predpisi, merodavni za rešitve in sodbe nižjih sodišč. Paziti se mora zlasti na jasnost izreka — dispozitivnega dela — drugoinstančne sodbe v razmerju s pobijanim izrekom. Ako se pojavijo po odločbi dvomi o tolmačenju izreka, zlasti o tem, kateri del prvosodnega izreka še velja in kateri je razveljavljen ali predrugačen, odloči o tem ono sodišče, ki je preiskusilo prvosodno odločbo (§ 412. odst. IV. k. p.). Tudi odločbe višjih sodišč morajo biti pismeno obrazložene, zlasti če pravno sredstvo nima uspeha ali je predlog zavrnjen, še bolj pa, če je zoper odločbo, s katero je bil izvršen preizkus sodne odločbe, mogoče še nadaljnje pravno sredstvo (§ 74. k. p.). Pri sodbenih izrekih ni pozabiti, da se nalože še ne položene takse, ki jih pritožilci v mnogih primerih plačajo o priliki uporabe pravnih sredstev, šele po izidu odločbe druge stopnje.⁵⁶

Vročitev odločb višjih sodišč in pa njih izvršitev se prepušča vobče sodiščem, ki so izrekla pobijano odločbo. Zgodi pa se, da bi bilo vprav glede na sodbo druge stopnje (oprostitev ali zmanjšanje kazni) obtoženca (obsojenca) izpustiti iz zaporu še pred domnevnim dohodom spisov s sodbo druge stopnje. Tedaj je treba brzojavno sporočiti tako sodbo prvemu sodišču (§ 420. k. p. — § 103. ur. o p. r. z. k. s.).

⁵⁵ O zahtevku vrhovnega državnega tožilca za zaščito zakona odloča kasacijsko sodišče vselej s s o d b o, če je z zadevno pobijano rešitvijo, naredbo, s postopanjem ali tudi z izrečeno sodbo kršen zakon ali pa ne. V slednjem primeru se zahtevek vrhovnega državnega tožilca zavrne kot neosnovan. Le izjemoma — kadar je pobijana odločba res sodba — utegne biti gorenji izrek spojen z razsojo v stvari sami (§ 357 k. p.).

⁵⁶ Prim. tar. post. št. 82, 83, 196 zak. o taksah.

Važno in često zelo težavno je pri odločitvi o pravnih sredstvih vprašanje o stroških kazenskega postopanja. Tu velja predvsem splošno načelo (§ 309. k. p.), da je v vsaki sodbi, kakor tudi v rešitvi, s katero se ustavlja kazensko postopanje, potreben izrek o tem, katera izmed strank, omenjenih v §§ 310., 311. št. 1 — 3 in 312. k. p. mora plačati stroške kazenskega postopanja. Po § 310. k. p. je glede obtoženca (obdolženca) ali tudi več njih za izrek, s katerim se mu nalaga povračilo stroškov kazenskega postopanja, merodaven prvosodni izrek o krivdi. Pri oprostilnem sodbinem ali drugačnem izreku, s katerim se konča kazensko postopanje, kjer se torej obtoženec ne proglasi za krivega, je morda naložiti plačilo stroškov kazenskega postopanja eni ali več osebam, ki so navedene v § 314. točkah 1. — 4. (posebno pod toč. 2.). Višje sodišče odloči (§ 312. odst. V. k. p.) v teh primerih o dolžnosti plačati ali povrniti stroške kazenskega postopanja, ki nastanejo pri višjem sodišču. Odveč je pa izrek glede oproščenega obtoženca, da se oprosti plačila stroškov kazenskega postopanja, nastalih na višji stopnji. Ob le delnem uspehu rednega pravnega sredstva zoper sodbo se smejo stroški porazdeliti. Prav tako se smejo stroški sorazmerno deliti, če je več obtožencev spoznanih za krive, a ni glede na različno stopnjo krivde ali različna kaznjiva dejanja podlage za solidarno obsodbo na povračilo stroškov. V § 312. odst. II. k. p. je poudarjeno, da trpi stroške postopanja, ki so v zvezi z rednim pravnim sredstvom zoper sodbo ali z zahtevkom za obnovo postopanja, tista oseba, ki je uporabila to pravno sredstvo, če je to bilo brez uspeha ali je zahtevek na obnovo bil zavrnjen.⁵⁷ Potem takem se torej n. pr. zasebnemu tožilcu naloži povračilo stroškov kazenskega postopanja, če je n. pr. bil zavrnjen njegov zahtevek na obnovo po § 361. odst. II. k. p. ali pa ni imel uspeha njegov priziv v pogledu kazni ali stroškov, naperjen zoper obtoženca. V nekako nasprotnem primeru pa, ko zasebni tožilec sicer ni nastopil kot pritožilec zoper sodbo, a je kot nasprotnik obtoženca kot pritožilca v postopanju zaradi priziva o kazni ali stroških nastopil s protiizjavo, nato pa je bilo obtoženčevemu prizivu ugodeno, ni naložiti stroškov v povračilo zasebnemu tožilcu. Za tak izrek v zakonu (§ 312. odst. II. k. p.) ni podlage. Zadnji stavek § 312. odst. II. k. p. torej ni umeti tako, kakor da bi bilo n. pr. o stvari zasebne obtožbe priznati obtožencu — pritožitelju, ki je s prizivom zoper izrek sodbe glede višine (§ 309. odst. II. k. p.) stro-

⁵⁷ Izvzet je seveda državni tožilec.

škov uspel zoper zasebnega tožilca, tudi dotične potrebne prizivne stroške. Sicer se bo pa višini njemu naloženih, a zasebnemu tožilcu pripadajočih stroškov kazenskega postopanja obtoženec večinoma (§§ 321., 323. k. p.) upiral s pritožbo. Če bo pritožbi obtoženca ugodeno z znižanjem stroškov, mu vendar na stroških pritožbe ne bo priznati ničesar. V nasprotnem primeru, ob pritožbi zasebnega obtožitelja zoper pre nizko odmerjene in obtožencu v povračilo naložene stroške kazenskega postopanja pa gredo pač zasebnemu tožilcu kot uspešnemu pritožilcu primerni pritožni stroški kot nadaljnji stroški kazenskega postopanja. Za tak izrek je dana podlaga v določbah §§ 309. odst. I. in 310. k. p., kajti za odločitev o stroških stroškovne pritožbe je v slednjem primeru merodaven izrek o krivdi v glavni stvari in s tem spojeni temeljni izrek o stroških kazenskega postopanja. Po podobnih načelih bo odločati glede stroškov pritožb (§§ 309., 311., 321. k. p.), kjer so bili stroški kazenskega postopanja naloženi zasebnemu tožilcu⁵⁸ radi oprostitve ali radi ustavitve postopanja s temeljnim izrekom. Glede stroškov kazenskega postopanja, zvezanih s prošnjo na postavitev v prejšnji stan zaradi zamude roka za prigrasitev priziva ali revizije (§ 326. k. p.), ki jih redoma nosi prosilec ali njegov branilec, je rečeno v § 312. odst. III. k. p. izjemno, da stroškov, povzročenih z neutemeljenimi protirazlogi nasprotnika ni treba prosilcu ali njegovemu branilcu povrniti, ker jih mora nositi dotični nasprotnik sam.

Rešitev, s katero se taki prošnji po § 326. k. p. ustreže ali taka prošnja zavrne, mora torej vsebovati poseben izrek o stroških, ki so le v tem delu kaz. postopanja nastali. V primeru § 312. odst. IV. k. p. pa je potreben izrek o stroških dotičnega postopanja le tedaj, ko se prošnja za postavitev v prejšnji stan radi zamude ustne razprave (»kontumačna« sodba) zavrne. V vseh drugih primerih ko se odloča o pravnih sredstvih (pritožbah) zoper rešitve, storjene pred sodbo ali pred ustavitvijo postopanja na prvi stopnji, pa ni potrebno in tudi ni možno, da bi z rešitvijo pritožbe na drugi stopnji bil spojen izrek o stroških kazenskega postopanja. Če je bilo pri tem kaj stroškov, se govori takorekoč le o nekakšnih »vmesnih« stroških kazenskega postopanja, kojih usoda se šele odloči s končno odločbo v stvari.⁵⁹ Ni moči,

⁵⁸ Ali zasebnemu udeležencu kot tožilcu.

⁵⁹ Glej o tem vprašanju glede stroškov kaz. postopanja pri odločbah drugih stopenj: Amschl, Anwendung des Strafverfahrens II. del str. 87 nasl. in Lohsing, System ... str. 588 nasl.

da bi upoštevali izčrpno sleherno kazuistiko za rešitev o stroških kazenskega postopanja ob odločevanju o pravnih sredstvih. Glavno pravilo je, da pazimo na osnovna načela zakona pod §§ 310. odst. I., 311. toč. 2., 3.: 312. odst. II. k. p., a si držimo pred očmi, da pomenijo predpisi §§ 311. toč. 1. in 4., 312. odst. III. k. p. le izjeme.

Načelne smernice v postopanju radi preizkusa sodnih odločb.

Ni mogoče trditi, da bi veljala glede uporabe pravnih sredstev ter odločitve o njih izključno dispozitivna maksima.⁶⁰ Kazenski postopnik pozna namreč primere, da je treba odločiti tudi brez pravnega sredstva uradoma o naredbi, izdani zoper obdolženca, če ta opusti, da bi se poprijel pritožbe (§§ 117. odst. II. in 119. odst. V. k. p.). Prav tako sme uporabiti državni tožilec pravno sredstvo v korist obdolženca in ob kakršnemkoli pravnem sredstvu tožilčevem je moči odločujočemu sodišču razveljaviti ali predrugčiti sodno odločbo tudi v obdolženčevo korist (§ 324. odst. II. k. p.). Predpisi § 363. k. p. obširno naročajo, kako je uradoma skrbeti za to, da se ob danih pogojih obnovi v obsojenčevo korist postopanje, končano s pravnomočno sodbo, če sam obdolženec noče ali ne utegne pobrigati se v tem pravcu. Seveda zakon sam na mnogih mestih⁶¹ poudarja, da naj bo za odločbo o pravnem sredstvu redoma in v prvi vrsti merodavna volja pritožilca, ki se razodeva v vsebini pravnega sredstva in v obsegu pobijanja prvosodne odločbe. Na drugi strani pa se višjemu sodišču niti ni treba vselej ozirati na obrazloženo vsebino uporabljenega pravnega sredstva (n. pr. pri ugovoru zoper obtožnico). Odločuje prilično višje sodišče v prid obdolžencu v smeri, katere se on ni niti poprijel ter celo v prid obdolžencem, ki sploh niso uporabljali dotičnega pravnega sredstva.⁶² Celó v postopanju radi revizije se utegne kasacijsko sodišče uradoma ozirati tudi na pravilno dejstveno podlago prvosodne razsoje, a v postopanju radi polnega priziva zoper sodbe sodnika poedinca je sklicevanje na nove dokaze in činjenice neomejeno dovoljeno ter je tudi uradni dejstveni preizkus pobijane sodbe za to postopanje značilen.⁶³

⁶⁰ Dr. Marković Božo: Udžbenik 1929 str. 552.

⁶¹ §§ 332, 334 I., III.; 341, 349 odst. I., 350 odst. I., 352 odst. I.; 395 odst. I. in III., 398, 408 odst. I. k. p.

⁶² §§ 334 odst. IV.; 346 toč. 3, 350 toč. 5; 399 odst. III. in 408 odst. II. k. p.

⁶³ §§ 354, 355, 400, 404 odst. III. k. p.

Reformatio in peius. V kazenskem postopanju se često zgodi, da se prvosodna sodba razveljavi, da pride na to ali na sodišču prve stopnje do nove razprave in razsoje o istem dejanju, ali pa da razsodi kar višje sodišče v stvari na podlagi že ugotovljenih ali tudi na drugi stopnji popolnjenih činjenic. Tu se vpraša pri obsodbi in morda pri izrekanju kazni, če se sme izreči drugič strožja sodba glede označbe kaznivega dejanja ali pa glede kazni kakor je bila izrečena tedaj, ko se je v isti stvari prvikrat sodilo. Zato, da se vsaka reformatio in peius prepove, govori vse zlasti tedaj, kadar pride do razveljavljenja sodbe in do nove sodbe ali do predruženja sodbe radi pravnega sredstva, ki ga je obdolženec uporabil v svoj prid. To načelo izreka za postopanje o pravnih sredstvih, uporabljenih zgolj v obdolženčevo korist, naš kazenski postopnik v tem smislu, da se pobijana odločba ne sme spremeniti v njegovo škodo, niti kolikor se tiče sodbe, izreči zoper njega strožja kazen kakor je bila izrečena v pobijani sodbi (§ 327 k. p.). Na to načelo se kazenski postopnik še posebej sklicuje, ko govori o odločitvah (sodbah) na prizive in revizije zoper sodbe okrožnih kot zbornih sodišč (§§ 334. odst. III., 353. odst. II. ter 350. toč. 5. k. p.). Prav to velja glede sodb, ki jih izrekajo v obdolženčevo korist okrožna in apelacijska kot prizivna sodišča na prizive zoper sodbe sodnikov poedincev (§§ 399. odst. I., 408. k. p.). A pravtako se morajo držati istega načela sodišča prve stopnje, ki sodijo vnovič v isti stvari po razveljavi sodbe na revizijo ali priziv, uporabljenih le v obdolženčevo korist (§§ 358. odst. II. in 399. odst. II. k. p.) ali tudi po obnovi kazenskega postopanja, dovoljeni le v korist obsojenemu (§§ 371. odst. III., 355. odst. II. k. p.). Poudarjati je treba še posebej, da pri tem ni toliko odločilno, če je bilo dotično pravno sredstvo uporabljeno v obdolženčevo korist, marveč je merodavno dejstvo, da je višje sodišče odločilo res le v korist obdolžencu, čeprav se je priziva ali revizije poprijel tudi tožilec. Zabрана reformacije in peius se razteza ne le na izrek nove morda strožje kazni, marveč se tudi kaznivo dejanje samo zase ne sme strožje pravno kvalificirati. Ali velja ta zabrana reformacije in peius le rebus sic stantibus? Vse eno je, v kaki luči se pokaže po novi razpravi dotično kaznivo dejanje po dejanskih okoliščinah, ki vsebine ali obsega dejanja obdolžencu v kvar ne izpreminjajo. Drugače pa je, če se izpremeni (morda celo po razveljavi prejšnje sodbe v obdolženčevo korist) kaznivo dejanje samo in morda celo tako, da je postala stvarna pristojnost drugačna. Tu je prilika, da omenimo dozdevno izjemo glede načela zabrane reformacije in peius, izrečenega

na splošno v § 327. k. p. Najsi je tudi priziv zoper sodbo sodnika poedinca uporabljen zgolj v obdolženčevo korist, a pride apelacijsko ali okrožno sodišče do spoznanja, da prvi sodnik ni bil stvarno pristojen, osobito da je sodil o zločinu, ki zanj po zakonu ni bil pristojen, razveljavi prvosodno sodbo, a le na predlog višjega tožilca ali državnega tožilca in odredi vse potrebno, da se pokrene zakoniti kazenski postopek ali se stvar odstopi pristojnemu sodišču (§ 406. odst. II. k. p.). Državno tožilstvo ima torej tu vpliv na odločitev o prizivu, ki ga je uporabil sicer zgolj obdolženec v svojo korist ali je vendar končno odločeno v njegovo škodo. Vzemimo pa, da pride do nove razprave in sodbe pred drugim stvarno pristojnim sodiščem, kjer se pa izkaže, da drže končno vendar le dejstva, ugotovljena že o priliki izreka, poslej po § 406. odst. II. k. p. razveljavljene sodbe. Tedaj je treba kaznivo dejanje kvalificirati prav tako, kakor v prejšnji sodbi, ki je bila svojčas predmet priziva, uporabljenega le v obdolženčevo korist. Ni sicer nikjer povedano, da velja reformacija in peius tudi za ta primer, a vendar se bo tu držati v § 327. k. p. izrečenega načela.

Druga izjema od načela po § 327. k. p. pa je izražena v določbi § 391. odst. I. zadnji stavek k. p. (§ 409. odst. I. k. p.). Ko se pri sodbi, izrečeni zoper obdolženca radi njegovega izostanka, ugotovi prošnji obdolženca za postavitev v prejšnji stan, pride do nove razprave, a pri tej ne velja za sodbeni izrek načelo § 327. k. p.

Prekoračenje prepovedi po § 327. k. p. zoper izrečne predpise kazenskega postopnika pomeni kršitev materialnega zakona po § 337. toč. 3. k. p.

Delo desetega mednarodnega kongresa za kazensko pravo in izvrševanje kazni v Pragi (1930).

Dr. Metod Dolenc.

I. Uvod. Najbolj značilna poteza v naslovu navedenega kongresa (*»Xe Congrès International Pénal et Pénitentiaire«*) je bila ta, da je bil tradicionalno mednarodnega značaja. Taki kongresi so bili v Londonu (1872), Stockholmu (1878), Rimu (1885), Petrogradu (1890), Parizu (1895), Bruxellesu (1900), Budimpešti (1905), Washingtonu (1910), drugič v Londonu (1925), letos v Pragi.